

B 266. 7 22.
771.

Biibel

pagana kohtu ees.

Jumala sõna on elav ja vägev ja
tungib läbi. Ebrear. 4, 12.

Üles pannud:
J. Bergmann.

1894

Ревель, 1894.

Печатано въ Типографіи Авг. Миквица.

Доволено цензурою. Крѣвъ, 8 Августа 1894 г.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

54441

G a u l.

Wiifil: Jeesus rõõmustaja.

Igawene sõna, Eht küll ju nii wana, Siiski ikka uus; Sõna tae-
wast kindlam, Kallist kiwist hindsam, Nii kui tõutus: On mu au, Mu
tepp ja sau Ning mu usupoone alus Ajalikus elus.

Tuleb rist ja häda, Kurdab mures süda, Lontab lootusti: Kirjast
leiad tuge Troosti, nõuu ja wäge, Jõudu alati, Et sa saad, Mis himus-
tab Sa, kui sõna alla heidad, Wiideldes ta wiidad.

Piibel on Jumala sõna. Aga Jumala sõna on elaw ja wägew
ja terawam kui kaheterane mõel. Ta on südame mõtete ja nõuude ära-
mõistja, ta on sinu kohtumõistja. Eks ja seda õigeks tunnista? Tuhad
korda oled sa ju püha kirja kohtujärke ees seisnud ja oled ennaft tema
läbi lastnud õpetada ja noomida, parandada ja juhutada selle juure, kelle
sees üksi õnnistus on. Piibel on meie kohtumõistjaks seatud, mitte meie
piibli kohtumõistjaks. Siiski leitakse inimesi, kes tahawad targemad
olla kui see, kelle tegude kohta see ainus otsus taewas ja maa peal tehakse:
„Sina oled kõik targaste teinud!“

Kes piibli üle kohut tahab mõista, see tõstab ennaft kõrgemaks, kui
piibel on. Piibel on Jumala sõna. Kes siis piibli üle kohut mõistab,
see mõistab Jumala üle kohut. See ei ole mitte enam Jumala laps,
ta on Jumalast ära taganenud, ta on paganaks saanud. Täna tahame
kuulda:

Ruibas piibel kord paganate kohtu ees oli?

Läti sels waimus 6000 wersta otse sithi keshommitu poole, pisut lõuna poole hoides. Meie jõuame Ida-India maale, ronime Delaani mägestiku otsa, otstme Mahanaddi jõe üles ja leiame tema ülema jooksku kalbalt Sambalpuuri linna. Seal linnas elawad Hindu paganad oma enese kuninga, ehk, nagu nad ise endid nimetawad, radsha walitsuse all. Aga miks täna linnas nii suur liikumine on? „Mispärast jooksewad paganad murdu tokku ja rahwas mötlemad tühja? Miks maailma kuningad seisawad wastu ja wärstid peawad nõuu, ühtlasi Jehooma ja tema wõitub mehe wastu?“ Kaks missonaari, Konrad ja Behrens nimed, on ühe imelikku raamatuga linna tulnud ja on uulitsaid mööda ja turu peal ja ebajumalate templite ustegi ees kuulutanud: „Selles raamatus on tõde, see raamat näitab teed, mis taewa wiib! Rahwas on tokku jooksnud imelikku raamatut waatama, tema taewa juhatawat tarkust kuulma.“

Kuulame meiegi, mis missonaarid sest raamatust kuulutawad. Missonaar Konrad loeb 2 Kor. 5,19: „Jumal oli Kristuse sees ja lepitas maailma iseenesega ära!“ Waadate auusad herrad ja armsad kuuljad, see on selle raamatu tera ja tuum. Meie hüüame seda raamatut piiblikis ja usume ja teame, et tema sees Jumala tõde tallel on, sest Jumal ise on selle raamatu meile annud. Piibel juhatab meid Jumala juure, kes kõik on loonud, kes kõik loodud asja üles peab ja walitseb. Piibel õpetab meid ära tundma oma suurt patuhäda. Teie teate ometi, mis patt on? Sest sinu südametunnistus mõistab sind hukka. Aga piibel juhatab meid selle juure, kes meid südametunnistuse piinast, kõigest patust ja hutatusest ära peastab. Sest kuulge mis piibel kuulutab Joh. 3,16: „Kõnda on Jumal maailma armastanud, et ta oma ainusündinud poja on annud, et ükski, kes tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et igawene elu temal peab olema.“ Ka teie peate igawese elu osaks saama, kui teie selle raamatu wastu wõtate, kui teie tema õpetuse wastu wõtate, kui teie ennast oma wäärusust ja wäärjumalatest lahti ütlete ja õige ja ainu elawa Jumala sisse usute, kes ennast meile ise on kui Isa ja kui Poeg ja kui Püha Waim ilmutanud, nagu see siin ses raamatus ülewal seisab!“

Miks missonaar korruga wait jääb? Politsei on tulnud ja on oma mõega tõstnud ja walju healega hüüdnud: „Kuninga nimel, wõeras mees, jää filmapilk wait ja tule jala pealt minu järele!“ Ja mõgameeste wahel wiidi missonaari kui kurjategija kohtulotta, rahwas parwes järel.

Rohutsaalis istus kuninga nimel kuberneer auujärje peal, tema ümber-
ringi paganate piistopid ja preeftrid, keda brahmiinidets kutsutakse, tore-
das riides, nende ees laua peal passud kullatud raamatud.

Kuberneer waatas lihtsa missionaari peale ja ütles: „Sina oled
julgenud riigiusu wastu rääkida ja ütelnud, et meie usk olla waleust ja sina
kuulutawat tõtt. Kas sa ei tea, et niisugune tegu riigiseaduse wastu
on ja sina kange karistuse alla langed?“ Missionaar kostis julgeste ja
kindlaste: „Sambalpuuri kuninga riigiseadused on mulle küll tutwad,
aga mina olen ühe suurema ja wägewama kuninga käsu peal wäljas, kui
teie kuningas on, ja tema käsku peab ka Sambalpuuri kuningas täitma.“
„Kes see suur ja wägew kuningas siis on, kes meie kuninga majesteedile
julgeb käsku anda?“ „Jeesus Kristus!“ „Kus su tunnistusekiri on?“
„Siin!“ Kuberneer luges: „Piibli raamat, see on kõit Jumala sõna.“
Siis küsis ta: „Kus siin see käsk on, et sina Sambalpuuri linna pead
tulema?“ Missionaar kostis: „See seisab ülewal Mark. 16,15: „Minge
kõite maailma ja kuulutage armuõpetust kõigele loomale!“ „Aga kui ma
kuninga majesteedi nimel armuõpetuse ära keelan?“ „Siis teen ma,
mis Ap. Teg. 5,29 on kirjutatud: „Jumala sõna peab enam wõtma
kuulda kui inimeste sõna!“ Aga kui ma su lasen tiigrite ette wifata,
wõi lasen su pea mõgaga otsast ära raiuda, kas siis su kuningas sind
kaitsema suudab?“ „Suudab küll, sest Tan. 3,17 on kirjutatud: „Üks
on meie Jumal, keda meie auustame, see on wägew meid ära peastma
põlewast tuleahjust ja sinu läest.“ Ja jälle ütleb see raamat: „Meil
on Jumal, kes arwab, ja Jehoowa Issand saadab surmast wälja!“ Siis
kuulutas kuberneer: „Kuningas ei taha täna sinu surma, waid tema
tahab, et sa tõeks teed, et see raamat, mis su käes on, tõeste tõsi on
ja parem, kui meie pühad weeda raamatud. Kosta siis hästi, kui pühad
brahmiinid sulle nüüd küsimisi ette panewad. Nemad küsiwad suure Ju-
mala brahma nimel ja kuninga majesteedi käsu peal.“

Kuberneer istus nüüd auujärje peale ja brahmiinide ülemjuhataja
hakkas küsima. Aga küsimised ja kostmised oliwad nõnda. „Kas sa pühi
weeda raamatuid tunned?“ „Tunnen.“ „Sa pead teadma, et need raa-
matud pühad on ja mis siin sees, tõsi. Aga mis raamat sinul siis läes
on?“ „Piibli raamat, see on Jumala sõna, igawene tõde.“ Misspärast
ta Jumala tõde on?“ „Jumal on kõil need sõnad rääkinud prohwetite
ja apostlite läbi, nemad ei wõinud mitte teisiti kirjutada, kui Jumal just
tahtis.“ „Kust sa seda tead?“ „Piibliist enesest, sest nõnda on kirjuta-

tud: „Pühad Jumala mehed on kirjutanud aetud Pühast Waimust.“
„Meie pühad weeda raamatud ütlevad endist sebasama. Meie jääme selle juure: weeda on tõde, piibel aga —“ „Pidage, mu herrad! Paneme piibli ja weeda õpetust kõrwu, waatame, kummas on mõistlikum, kummas parem, siis tehtagu otsus, kumbal õigus on!“ „Tehkem nõnda!

Nüüd hakkas missionaar küsima ja brahmiinid kostiswad „Kust on weeda raamatute järele maa ja taewas saanud?“ „Suur muna ujus 43,000 miljonit aastat mere peal, sellest haudus päite maa ja taewa wälja.“ „Aga kus kohal see meri siis oli, kui maad ei olnud, ja kuidas wõis päite muna wälja haududa, kui taewast ei olnudki, kelle küllest päite oleks wõinud maha paista?“ Brahmiinid jäiwad wait ja waatasid ilma nõuuta üks teise otsa?“ Siis hüüdis missionaar: „Aga kuulge, mis piibel kuulutab: „Alguses lõi Jumal taewa ja maa! Jumal ütles: Saagu walgus! ja walgus sai. Jumal ütles: Saagu lautus! ja lautus sai. Jumal ütles ja see sündis, Jumal kästis ja see seisus walmis. Nõnda on taewas ja maa ja kõik nende wägi walmis saanud luue päewaga.“ Selle peale küsis missionaar jälle: „Mis õpetawad weeda raamatud Jumalast?“ „Jumalaid on 333 miljonit tükki.“ „Kui suur on Brahma wägi?“ „Brahma on kõigewägewam.“ „Aga Wischnu wägi?“ „Wischnu on kõigewägewam.“ „Aga Siima wägi?“ „Siima on kõigewägewam?“ „Ja Raali?“ „Raali on kõigewägewam.“ „Kas kõik 333 miljonit jumalat kõigewägewamad on?“ „Jah.“ „Mis tähendab kõigewägewam?“ „Kõigewägewam on see, kes kõigist kõige wägewam on ja pole kedagi, kes temaga ühewäärline oleks.“ „Kui nüüd weeda raamatud Brahmast, Wischnust, Siimast, Raalist ja kõigist neist 333 miljonist jumalast ühe tafa tunnistawad, et nad kõigewägewamad on, kuidas siis nende raamatute õpetus wõib õige olla, kuna ju üksainuke ne tõe poolest wõib kõigewägewam olla?“ Brahmiinid jäiwad jällegi wait. Aga missionaar hüüdis uueste: „Aga nüüd pange tähele, mis piibel ütleb: Üks Jumal on, see on igawene, kõigewägewam, kõigis paigus, kõigeteadja, püha, halastaja ja armuline, pita meelega ja rikas heldusest.“ Siin kiskidawad brahmiinid wahela: „Meie usume aga ometi oma jumalate sisse!“ Aga missionaar tuunistas julgeste: „Teie usk, auusad herrad, on ebausk, sest teie jumalad pole muud kui wäljamõteldud asjad, mis tõe poolest olemaski ei ole.“ Siis hüüdwad brahmiinid: „Aga ta on ometi targa ste wälja mõteldud. Kui ilus meie jumalateõpetus on ja kui kauniste laulikud neist laulawad!“ Suure healega hakkaswadki nad üht

Taulu laulma. Kui nad wait jäiwad, ütles missionaar: „Lubage mulle üks käsimine! Teekäija oli kõrbes nälja ja jänu pärast äranõrkemas; ta jõudis ühe kõrbesaarele peal, seal oli üks majake, majakese sees oli ilus pilt, pildi peal suur tore kaus aurawat riisiputru täis, ja all pildi ääre peal leedab tena hallikas wärsket wett maapinnast wälja, — kui teekäija sest maalitud riisipudrust tahab süüa ja sest maalitud hallikast tahab juua, kas tema nälg ja jänu siis ära kustub?“ Ja ühest suust hüüdsiwad brahmiinid: „Ei kustu, see on ju paljas maal!“ „Waadake, mu herrad, nõnda ei wõi teie jumaladki hinge nälga ega jänu mitte kustutada. Aga kui meie selle Jumala juure läheme, keda piibel meile kuulutab, siis toidab ja täidab tema tõeste meie hinge ja meie tunneme ja maitseme, kui hea ja helde Issand on. Meie tunnistame oma piibli sõnadega: „Kui sina, Issand, minu pärast oled, siis ei küsi ma kellegi järele taewas ega maa peal; ja kui mu ihu ära löpew ja mu hing ka, siis oled sina, Jumal ometi mu südame troost ja mu osa. Otsegu hirm kiskendab wee ojade järele, nõnda kiskendab mu hing elawa Jumala järele. Meie Jumal on hea Jumal, tema läest tuleb kõik hea anne ja kõik täis andmine. Ta teeb õõd kui päewa aina head. Tema tahab, et meie peame tema sarnatsels saama; keda meie kõigest wäest püüame ja palume. Aga ütlege ise, kas teie tahaksite oma jumalate sarnatsels saada? Kes teie seast auusad herrad, tahaks warastada nagu Raali, wõi inimesewerd juua nagu Siwa? Wõi on kellegi lusti nõelusiks saada? Ja ometi annate teie oma jumalatele madude ja kõige koledamate loomade kujud. Ja missuguseid hirmsaid asju jutustawad teie püha raamatud teie jumalatest, nii et keda rääkibagi ei sünni! Ei teie jumalad kellegi eeskujuks ei kõlba, teie jumalad on suuremaks kurjategijaks tembeldatud, kui ükski inimene iganes olla võib. Aga meie Jumal, keda piibel kuulutab, on puhtam kui päilene, selgem kui hallikawesi, ilusam kui roosilill. Ja kuulge, mis meie Jumal on teinud, et meie, ja teie ka, kui piibli õpetuse wastu wõtate, taewa Jumala juure wõiksite saada: Jumal sai inimeseks, tema alandas iseennast ja wõttis sulasena enesele ja kannatas ja suri, et meie wõiksite elada ja õndsaks saada. Ja kõik oma armuwarra tahab ta teile anda. Waadake siin, missugune wähe teie weeda jumalate ja meie piibli Jumala wahel! Meie Jumal walab ise oma were ära, et meid ära peasta, teie jumalad nõuawad teie wara, werd ja elu, et nad teie kulu peal priisata ja prassida wõikswad! Teil on 333 miljonit jumalaid, aga kas ühest ainsastki terwes weeda raamatus üks ainute

fordki delbatse: Tema armastab inimesi? Aga kuulge, mis piiblis seisab: Sumal on armastus, ja kes armastuse sisse jääb, see jääb Sumala sisse ja Sumal tema sisse. Sellepärast armastavad tõsised ristiiinimesed üks teist ja kõiki inimesi, ka oma waenlasi. Ja et mina täna siin teie ees seisan, tuleb fest, et armastus Kristuse wastu mind ajab, et teie ka niisama õnnelikud oleksite kui mina olen Kristuse oma Õnnistegija läbi. Lugege seda raamatut siin, lugege piiblit selle kindla igatsemisega, tõtt tundma saada, siis leiate teie tõeste siit tõe ja õnne ja igawese elu. Oh kuidas siis teie südame rahu ja rõõm teine teisel suud annavad! Et teie siis enam üks teisest ülesaamata seisuste waheseinade ja omakasju müüride läbi lahutatud ei ole, waid igaüks näeb oma ligimeses Sumala nägu, kellets ta Isa läbi on loodud ja Poja läbi ära lunastatud.“

„Kui piibli õpetus õige ja teie Sumal tõeste armastus oleks, siis peaks ometi seda armastust ristiusu tunnustajate juurest nähtama. Meie oleme mõnda ristiiinimest näinud, kes weel hõelam oli, kui meie eneste hulgas oleme harjunud nägema.“ „Tõsi küll, kulla herrad, et palju ristiiinimesi mitte ristiiinimese kombel ei ela. See tuleb fest, et nad mitte Kristusele, inimeseks saanud Sumalale, oma südames maad ei anna. Aga teie teete ulekohut, kui teie nende üsikute ristiiinimeste järele, keda teie olete näinud, tahate ristiusu üle otsust teha. Teie peate seda kõik, mis ristiusul on lorda saatnud, filma wõtma. Wõtke waewaks, tulge ristirahwa maale, kus Kristust kui auukuningat auustakse ja teenitakse, waadate, kuidas seal maal lugu on armastuse poolest. Tulge meie kirikutesse, meie koolidesse, meie waestemajadesse, meie leskede warjupailadesse, meie haigemajadesse; tulge ja waadake, kuidas pimedate ja kurtide ja nõdra-meelsetegi eest hoold kandakse! Armastus teeb seda kõik Kristuse pärast. Puud tunnutse wiljast, usku tegudest. Mis on siis teie usu wili? Mis tehakse teie juures waeste laste, leskede, waeste, haigete, wanade heaks? Krotobillid ja raisakullid sõbdate wäetimate laste lihaga. Metselajas laitses oma poegi oma eluga, teie emad wiskawad oma lapsed armutult aia taha ehk krotobillide lõuge wahale, et oma ebajumalate wiha alt peaseba. Meie palume iga pühapäew lesknaeste eest, teie põletate oma jumalate käsju peale oma weeda raamatute õpetuse järele lesked naesed elusalt ära! Ja kus ristiusulise Inglise riigi walitsus ärapäletamist ei luba, seal tehakse lesknaeste elu nii hirmsaks, et see tuhat lorda rassem on kui surm. Jõuetuks jäänud wanemad saadetakse oma enese laste läbi surma.

Ütelge nüüd ise, auusad herrad, kas niisugune usk võib õnnistust tuua?" Brahmiinid jäiwad wait.

"Mis õpetavad weeda raamatud ligimese armastusest?" "Sigimene on, kes seistamast lastist, seistamast seisusest on, kui ja ise oled, teiste häda ei puutu sinusse." "Aga kas teate, mis piibel õpetab? Sumal löi inimese, Nadama ja Gewa, enese näu järele, ja on teinud ühest werest kõik inimeste soo maa peal elama. Midagi pole rohkem terwe mõistuse wastu, kui teie lastiseadus või seisuste põline äralahutamine. Lubage mulle, et ma teile paar lugu jutustan, mis ma oma filmaga nägin. Meist lugudest võite näha, misugust wilja teie lastiõpetus kannab. Ma leidfin lord ühe bramini proua tee ääres haigelt jänus ja näljas maas olewat. Rutuline abi oleks ta elu peasta wõinud. Ma ruttasin ligi, tahtsin aidata, aga ta teelis kurjaste minu ligiastumise ära. Mina kätsin nüüd oma sudra-ehk teenijastist pärit olewaid saatjaid surijale wett juua wiia. Aga nemad kostiwad: "Meie ei tohi mitte, meie ususeadus seda ei luba, tema tilka meie käesi wastu ei wõta!" Meie filma all pidi ta armetult surema, teie ususeadus, teie weeda õpetus ei lastnud abi anda. Ehk teine lugu. Ühe paaria naese hartsit oli põlema läinud ja naene sisse jäänud. Aga ta polnud mitte surnud, waid raskeste hawatud, nii et ta ise paigast liiuda ei saanud. Saledaste hüüdis ta appi, aga keegi ei läinud teda tultide keskelt wälja tooma. Ma pallusin raha, kui talle abi wiidaks. Aga nad jookswad juurest ära. Püüdsin siis ise, nii hästi kui sain, ta haamu siduda ja teda koristada. Aga kust nende armutu oleks tuli? Teie usu õpetusest, teie weeda raamatust, kus öeldakse: "Kui ja paariasse puutud, siis saad ja roojaseks!" Aga mis ütleb piibel? "Murra oma leiba näljastele ja kui sa näed, kes alasti, siis kata teda, wii oma kotta wilet-sad!" Teie jumalad ei tea ligimese armastusest mitte midagi, aga meie Õnnistegija Jeesus Kristus ütleb: "Mis teie iial olete teinud ühele nende mu wähemate wendade seas, seda olete teie mullegi teinud." Mis pean ma weel ütleva? Meie Sumal on ärapeastja ja õndsastegija, teie jumalad on kuradi kannupoisid. Meie piibel on tõde sammast ja tugi, teie weeda raamatud on täts ebausku ja walet. Meie piibel näitab teed, mis taewa wiib, teie weeda raamatud saadawad inimesed elajaloomade sisse: esite hiire sisse, siis roti sisse, siis lasti sisse ja nii edasi, kunni must-tuhandete aastate pärast Brahma juure peasewad. Meie piibel wiib Jeesuse Kristuse juure taemariiki, teie weeda raamatud kuradi juure põrgu-hauba. Teghe nüüd ise otsus: Kumba õpetus on parem, teie weeda raa-

matute õpetus või meie piibli õpetus, tehke nüüd ise otsus, kumbal õigus on!^a

Siis tõusis kuberneer oma auujärje pealt pästi ja kuulutas pühaltult walju healega: „Mina kuulutan kõikidele, kes siin koos on, et selle lohtujärje ees täna piibel meie raamatute üle on võidu, saanud, ja ma arwan, et see võit pea kõigel maal tutwaks saab ja piibel meie pühad raamatud kõrwale lütab. Mina mõtlen: Piibel võidab võidu võidu peale, kunni kõik maailm ta alla on heidetud!“

Tõeste imelik tunnistus paganameh: suust! See tunnistus näitab, misfugune wägi Jumala sõnal on, et ta paganadli wastu nende eneste tahtmist sunnib tööle auu andma ja selle kiitust kuulutama, selle sõna piibel on. See Sambalpuuri linnas saadud piibli võit on aga ka selgets tunnistusets, et need ristitud inimesed, kes piibli raamatut halvaks panewad, weel palju pöörasemad on kui paganad. Nemad need on, kellest Issand Jumal peab tunnistama: „Nähes nad ei näe ja kuuldes nad ei mõista!“ Piibli põlgajate ja Jumala sõna salgajate põli saab lohtupäewal raskem olema kui paganate põli, sest nemad on terwe meele ja mõistusega ise Jumala läe tagasi tõuganud, kes neid tahtis ära peasta. Nende kohta maksab see walus tõesõna: „Kui nemad ennast targaks arwasid, on nad jõledaks saanud!“ Wõta piibel ristirahwa käest ära, mis jääb siis järele? Pimedam pimedus kui paganausk! Sellepärast on see piibli võit pagana lohtu ees ka selgets tunnistusets, kui tähtjas töö piibiliseltidel ristirahwa keskel ja paganate seas teha on: nemad peawad risti rahwale piibli alles hoidma, paganatele piibli kätte wiima! Aga iga ristiinimese püha kohus on: ise piiblit lugeda ja tema lugemist teistele võimalikuks teha. Terwe ristilugudus peab piibiliseltide tööst, Jumala sõna wäljalautamisest, elawalt osa wõtma, et piibel ristirahwale jääks tühjaks saamata armuhallikas ja et Jumala sõna jookseks ja jõuaks kõige maailma inimeste juure, et kõik rahwad ja suguharud ja keeled üles tunnistaksiwad, et Jeesus Kristus on Issand, Jumala Isa auuks.

P a l w e.

Armurikas Jumal! Sina oled meile oma kalli sõna annud walgu-
fets ja roaks teekonnal taewalinna poole. Sa oled pealegi meid oma arm-
fa Poja läbi oma riigile ja igawesele õndsusele kutsunud. Selle eest olgu

fulle kiitus ja tänu südome põhjast. Oh kui palju on meil igawest wara, mis paganail mitte ei ole! Nemad ei tunne sind, Isa taewas, ega su ainusündinud Poega Jeesust Kristust. Nemad ei tea midagi sinu armutööst ega su Poja armuteust. Heida armu, armuline Jumal, paganategi peale! Lase oma riiki ikka enam wälja lautada kõigi rahwaste sekka maa peal. Lase oma armu ja tõe walgus üles tõusta nende üle, kes weel finust kaugel ära on. Õnnista oma sõna lugemist kõiges maailmas. Soia ja õnnista meile oma püha sõna! Amen.

P a u l.

Wiisil: Sull', sull'. Jehoowa, tahan laulda.

Las' oma sõna jookstes jõuda Rui ärawõitja ilma otsani, Et paganad sind wõtwad nõuda Ja Iisraelgi tuleb tagasi Ning hüüab ühel meel igal suu: Kolmainus Jumal on, ei keegi muu!

Lisa: Koolid paganate seas.

Palju tööd ja waewa näewad missjonärid laste koolitamisega. Ja see on üks tarwiline asi Jumala riigis. Hale on näha, kui weiked lapsed juba peawad eba jumalaid teenima ja tühje asju õppima, mis mingid kofu hingele ei too. Issand on ju ise õelnud: "Laste lapsutesed minu juure tulla!" Ja laste läbi saab Issand kõige paremine ka wanade ligi. Misf. Gofsnier ütles: „Rui lammas ei taha järel tulla, siis wõtab karjane talle kinni ja wana tuleb ise.“ — Ja see sõna läheb sa-gebast tõeks. On laps lugema õppinud, siis toob ta Nut Testamenti koju, ja wanemad kuulewad sealt seest esimest korda neid tallid sõnu, mis hinge õigele teele juhatawad. Üks laps oli mõned piibli salmid Kristuse werest õppinud, ja kodu luges ta neid alati peast, nõnda et wanemad neid hakkasid tähele panema; ja kui nad aru ei saanud, läks isa missjonäri juure, kuulama mis weri see on, mis patust puhtaks peseb, ja kui ta enam kuulda sai, wõttis ta armu õpetust wastu ja sai ristitud. — Wanemad näewad ka, et lapsed targemaks saawad ja paremaks, et nad

puhtas riides ilusti koolis istuvad, laulusid laulvad, sõna kuulevad; siis asi läheb neil ikka selgemaks ja tunnuvad ära, et kool hea asi on. Mõned paganad on jälle nii vastased, et ei taha lapsi kooli lasta; nad kardavad seda waimu wäge, kelle wastu nemad ei saa, ja et nad ei tea, mis head neile sest tuleb, siis keelawad. Üks misjonär kirjutas: „Ma ehitasin koolimaja ja meeletasin rahwast, et nad oma lapsi mo juure lastaksid. Kord päewas saawad lapsed süüa, ja iga aasta sooja riiet. Lapsed tulid, aga kuidas nendega korda saada? Nagu oleksid metslinnud taas lahti lastud; nõnda jooksewad fiske, wälja, õppiwad ehk mängiwad oma himu järel, lähewad riidu ja nuga on ka warsti käes. Kui ma neid hakkasin sundima ehk karistama, siis nad jooksid hoopis ära. Nad on ju paganad. Si muud ei aita, kui kannatus, ja sellega olen ma ikka korda saanud.“ — Esiotsja on see misjonäriil wäga raske, nende keelt õppida, ja neil on palju keele murdid. Misj. Poland jutustab kooli asjast nõnda:

„Küll ma ehmatasin, kui esimest korda kooli majasse astusin; wanem Misj. Schwarz tuli mind fenna saatma; mul tuli meele, mis teine lugu on kodumaa koolis ja siin Papua rahwa juures. Suure käraga jooksid tüdrukud ja poisid meie wastu, iga ühel weike pill suus, mis nad naljalt ei taha ära panna. Nad tuliwad praegu uinumast, ja et usinamine kuimaks saada pöörlesid liiwa sees; — igaüks wõib arvata, kas nad ses mundris puhtad ja ilusad olid? Küüd hüüti: Ringal! ningal! see on: istuge maha! aga sellega oli weel tegu. Muudugi oli jälle riidu ja nuttu, üks karjus oma tasli järel, teine tahtis weel natuke wilistada, kolmas ei saanud korda oma riidega, [koolis peab kõigil riie selgas olema], siis ma pidin kõikidele korraga krislid teritama, ja oli see tehtud, siis wast hakkas kool peale. Mõned wanemad tüdrukud ja üks pois mõistsid paar sõna tokku lugeda, suurem osa ei osand mitte tähtigi. Poolteist tundi oli kooli õpetust, aga sel ajal ei olnud filmapill rahu. Ma oleksin ühele ja teisele head lopsu soowinud, aga Schwarz tuletas meele, et nad on paganad, ja siis asi lähets weel sandimaks. Lapsed hakkawad alati iga weikese asja pärast huluma ja karjuma, siis ei saa enam nendega korda. Heaga üksi ja lahusega wõib nendega edasi saada. See oli ka esimene kooli halatus, nad ei tunnud weel, et koolis peab rahul seisma; nüüd lähew lugu paremine edasi, nad õppiwad enne lõunat ja pärast lõunat, kirjutawad ja loewad inglis keele poolstawi, ja mõned hakkawad ia tokku lugema.

Mida parem misjonär nende keele wõib rääkida, seda kergemine lähew koolitamine. Aga numbrid lugeda, on neil wäga raske; sest nad ei oska

oma harimatas olekus muud lugeda, kui: 1, 2, 3 ja siis panewad ikka weel 1 juure: 3 ja 1; 3 ja 1 ja weel 1 — j. m. — Nad lähewad koolis ka näust ilusamaks ja puhtamaks, panewad rõõmuga riided selga ja pesewad ennast seepiga, enne kui kooli tulewad. Ja wiimaks armastawad lapsed meid; ei seda tohi nimetada, et tahame ära minna, siis on warsti uut lahti, ja kui meie kord reisimist tagasi tuleme, siis nad hüpa- wad ja targawad rõõmu pärast. — Kolm weikest tütarlast palusid mind wiimati, et nad tahaksid minu tütreb olla, ja mina nende isa. Ma luba- sin seda, ja nüüd nad peawad mind ikka käest kinni, kui meie kuskil käime, ja teewad nõnda kordamisi, sest et mul ju enam kui kaks kät ei ole. Kooli lapsed tunnewad ära, et meie neile head teeme ja seepärast nad armas- tawad meid.“

Waatame nüüd ka Afrika poole, kust misjonär Prozeski kirjutab, kuidas tema esimene kool Naatali maal sai sisse seatud.

Nastal 1868 tulin ma seie, kus ma praegu weel misjoni tööl olen; härja wantriga tulin pikalt teelt, ja wiimaks oli weel üks weike jõgi ees, aga kallas oli järsk, ja suure waewaga saime raske wanter kõige kraamiga üle jõe ja kaldast ülesse. Sult musta-pruunid kaffri poisid jooksid kottu, meid wahtima. Walge mees oli nende meelest nagu wõõras ime asi. Nad tnlid ikka ligemale ja üks, kes julgem oli, küsis, kas meie tuleme kauple- mise pärast. — „Si mitte,“ wastasin ma, „mina olen „Umfundisi,“ see on: õpetaja, ja ma olen üle suure mere tulnud, teile palju häid asju õpe- tama: lugemist, kirjutamist, armamist, aga kõige enam seda, kuidas wõite õndsaks saada. Kas tahate ka tulla ja õpida? Üks wastas: „Jah, see on hea, ma tulen.“ Üks teine lubas ka, aga teised ütlesid: „Si, sul po- leks tarwis olnud seie tulla, ei meie ei tulle.“ — Nüüd hakkasin ma omale maja ehitama; weike ta oli, aga 20 last wõisin ma wastu wõtta, mõned olid siis laua al, ja kuulasid sealt, aga nad said ikka õpetust. Weiked poisid panid wäga imets, et pisukesed kriipsud paberi peal wõiwad sõnad olla, ja et nendega wõib teada anda, mis keegi mõtleb. See oli wäga ime kõikide meelest, kui üks kaffri mees oma pojaga mo juure tuli ja rohtu palus oma haawa peale. Mul ei olnud aega koju minna, ma kirjutasin ühe laastu peal oma abikaasale, et ta mulle saadaks, mis tarwis on. „Wii seda tema kätte, kästsin ma. Mees läks, ja temale anti, mis ma tarwi- tasin. „Kust ja tead, et õpetaja seda tahab? küsis kaffer, mo abikaasa käest, ega ta ei wõinud sinuga rääkida.“ — „Sina oled ju tema sõnad mo kätte toonud,“ ütles prõua. „Mis ja räägid, see on wale, ma poole mit-

te üht sõna sulle rääkinud.“ — „Aga sa oled selle laastu peal tema sõnad seie toonud.“ Nüüd hakkas kaffer seda laastu vaatama, pani seda oma vastu tõrwa, kas kirjaga laast peaks healt andma; ta pani siis käest ära, ja imestas väga, et see asi võib rääkida, aga healt ei ole kuulda. Ma seletasin temale seda asju ja ütlesin viimaks: „Saada oma poisid kooli, siis nemad võivad ka seda imet õppida.“ —

Mo koolipoisid ja tüdrukud õppisid nüüd heaste. Aasta pärast võisid mõned selgeste Uuest Testamendist lugeda, kirjutasid ka ja teadsid peast mittu piibli lugu. Aga korraga pidi kool seisma jääma. See tuli nõnda: Rord tulid laste isad mo junre, ja üks nendest rääkis teiste nimel: „Opetaja, eks see oli igal pool pruul, et töötegija palka saab?“ — „Jah, nõnda see on,“ ütlesid kõik teised korraga. — Ma mõtlesin ise eneses: oho, nad tunnevad, et lapsed targemaks saavad, nüüd nad tahavad wist minule midagi palgaks tuua. — Aga lugu oli hoopis teine: „Noh, waata siis, meie lapsed käiwad juba enam kui aasta sinu junres koolis; nad teewad ju seal tööd; meie ootafime ikka, et sa pidid neile teenitud palka wälja maksma, aga tänani weel midagi. Meie tulime nüüd so käest küsima: Palju sa lubad meie lastele kuu peale anda? Ma hakkasin naerma. Aga nemad jäid tõsiselt selle peale: „Kui lapsed palka ei saa, siis nad ei pea ka enam õppima!“ Ja lapsed ei tohtinud enam tulla. Mõned küll ei tahtnud maha jääda, tulid ikka jälle, et wanemad küll neid kaugele ära saatsid sugulaste juure; üks armas pois, Matteus, jäi hoopis mo juure ja õppis nii suure himuga, et tema esimene oli oma rahwa soust, teda ristiti; nüüd ta on naese mees, elab mo ligi, kaks tema last käiwad koolis; kristlased ja paganad peawad temast lugu, ja nüüd ta on minu kiriku wõõrmünder. Ei läinud palju aega, siis tulid mittu pered, tahtsid mo ligi elada ja palusid mind, nende lapsi koolitada ja neid õppetada et võisid kristlasets saada. Seda ma lubasin hea meelega. Sel wahel ajal ehitasin ma enesele uue elumaja ja wana jätšin koolimajaks. Aga sest ei saanud küll. Kõige rahwa abiga, wanad ja noored olid ühes nõuus, ehitafime uut koolimaja ja see sai pea walmis ja sai 1^{sel} Oktobri kuu päewal aastal 1887 pühitsetud. See oli üks suur rõõmu päew. Nõnda sündis Afrika maal. Rõõrame nüüd omad filmad weel India maale. Seal on koolidega hoopis teine lugu. Sealne rahwas ei ole mitte harimata. Hindu lapsed õppiwad väga heaste ja üsna rõõmuga, aga kahetseda on, et nad enamiste ilmaliku kasu pärast seda teewad; head kohta saada ja raha teenida, seda nad püüawad. Seal on koolisid, kus ainult

ilmalitu teadust õpetatakse, ilma Jumala sõna põhjata; aga on ka missiooni koolisid, kus loit Jumala sõna peale rajatakse. Ja ongi suur wähe nende noorte meeste wahel kes missiooni koolis läinud ja teiste wahel, kes Jumala sõna ei tunne; need mõistawad hästi waletada ja petta, parem weel kui muud paganad. See waim, mis ülevalt tuleb, see puudub neil ära Missiooni kool on walgus ja sool pagana maadele, ja wäga tarwis on weel, et tütarlapsed ka niisugustes koolides saaksid õpetatud, sest naeste poolt tuleb kõige rohkem keelbus ja wastupanemine, kui mehed, kes Jumala sõna on õppinud, tahawad ristiusku heita.

Aga ikka wõime Jumalat tänada: asi läheb edasi, pagana usk kautab-ikka enam oma wõimust, ja risti usk seisab ühe tugewa kalju peal ja peab kaswama, ja Jumala abiga wõtawad usklikud mehed ka oma poolt tööd teha selle juures.

